

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció i Administració

General Barceló, -1.-2.ª

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres herbes a n-es qui s'ho guany

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mesre Antoni Fiol Ferrer, 5.—Ca-l'amo Andreu Alcover, Plaça del Palau, 2.

A Palma: Llibreria d'En Guasp, Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria Ernest Frau, Brossa.—Llibreria d'Alomar y Fontdevila, Brossa.

Parla En Revenjoli. Escoltan i oïren

Tonyina

Se'n haurán de dur una de regular ets anticlericals pe'ses porcades que no han parat de dir i de fer contra tot lo bo i sant qu'els es vengut de vant. Si tota s'idea que duen de donar gust an En Barrufet, la duen de donarne an el Bon Jesús, serien uns sants en vida qu'En Barrufet no les poria veure ni pintats, així com ara les té tan encobeïts, pero just fins qu'hagen fet es derrer baday, que, si no se son convertits, ja los tendrá segurs per donarlos tona-des dins infern per tota una eternidat, aont pagarán es mesquins sa nova i sa véya, això es, tot lo esgarrat qu'haurán fet an aquest mon, qu'es tant i tant. Vaja, ido, si'ls arrambam sa racció de tonyina per allà ont els haja de devertir més, que bona fretura en passen es grans tarambanes.

I

Un... cavaller mascarar qui lladra d'enfora.

Mos diuen que corre per Manacor un nombre des paperot lerrouxista de Madrid *El Radical* aont un cert *quidam* que diuen si's firma *Ramón* mos ne diu tantes de fresques, no sabem per quin vent. ¿Qui es aqueix cavaller? ¿Anauho aclarir! si per dir lo que diu, e-hu ha hagut d'enviar a Madrid i s'ha mascarada sa cara per que no l'coneguen. Si ell meteix n'está empegueit de lo qu'escriu, figurau qu'ha d'esser! An es... cavallers d'aquest certo noltros no porem fer més que compartirlos i dir a Deu: Senyor, perdonaulos, que no saben lo que's metgenquen!

Si tots ets anticlericals de Mallorca plegats, que mos lladren de tan aprop, no hau conseguit fermos gens de por, ara figurau si mos ne farán gayre es qui no gosen lladrarmos a Mallorca, i envien es lladr a Madrid, un remey ben enginyós per que no l'arribem a sentir; perque ¿qui es a Mallorca que veu es paperot descarat que En Lerroux fa sortir a Madrid per enganar bobians i babaluets i per omplirse ell ses butxaques ab sos gran negocis que du entre mans? Vaja! cavaller mascarar, vos sou lluit lladrant de tan enfora! Ja sabeu que son es que hi lladren!

II

¿No es ver que's «toros» son una gran cosa?

Diumente passat es nostros confreres ciutadans *La Almudaina* i *Correo de Mallorca* dugueren telegrames sobre dues «capeas» o provatures, de «toros» que hi va haver ls'altra dia a Villarejo (provincia d'Avila) i a St. Llorens de la Parrilla (prov. de Cuenca). A Villarejo e-hi acudiren es jovenots d'un poble veynat, *Cuevas*, per ferhi una capea; un bou n'agafa un d'aqueys; i, si es seus companys no le hi treuen de potes, es bou l'esbenava. Es Bal·le aquí privá que seguís tan seuvatge funció; pero es de *Cuevas*—fort i no't mogues—qu'havia de seguir, i ja son partits a tirar pedres i pedres. Es jovenots de Villarejo prenen ses missions per

ells, i ¡pedres an es de *Cuevas*! I s'armá una batalla campal. El Rt. Senyor Rector s'hi presenta per posar pau, i ab un poc més un parey de pedres perdudes l'envien a veure St. Pere. A la fi hi compareix la Guardia Civil, i es combatents e-hu donaren a ses cames, es qui les tenien condretes, deixantne un de mort, quatre de ferits greus, devuyt de ferits de ferides de pronostic reservat, i vint i quatre de ferits lleus. N'han posats a s'ombra quinze, entre ells tot un bal·le.—I a St. Llorens de la Parrilla ¿com vos pensau que va anar sa «capea» o «provatura» de «bovetjar»? Ido un des bous que feren sortir a rol·lo, entaferra banyada a un bovetjador, un tal Gregori Palacios, queromangué an es siti, i aviat hagué colada la vida, i altres «bovetjadors» en sortiren malferits també.

¿No es ver que tot això resulta... la mar de deliciós, i que posa l'Espanya a s'altura de qualsevol tribu seuvatge, d'aqueles que no saben qu'es civilitació ni cultura? Vaja manacorins! ¿i això no vos anima a tornarne fer de «toros» per acreditarvos de poble civilisat? ¿Com no hu tornau provar? veyam si, així com s'altra vegada se'n varen haver de dur des tancau un homo que d'una banyada feya sanc pe'sa boca i p'es nas, ara el se'n haurien de dur an es cementeri, com ha succedit aqueixa setmana passada a Villarejo i St. Llorens de la Parrilla! ¿Vos agrada es frit de ses «capeas», d'aqueys dos pobles? ¡Menjaulovos, ido, i no'n deixeu gens per noltros!

III

Escoltau ¡o anticlericaletxos! com un protestant i republicà parla de l'Esglesia Catòlica d'Espanya i de l'Inquisició

¿Que no sabeu qui es? No es cap terrorer com voltros; es Mr. Roosevelt, que va esser President de la Republica dels Estats Units i qu'ara té ganes de tornarho esser: no es catolic ni amic d'Espanya, i per això fa més forsa lo que va dir no fa gayre davant milenars de ciutadans yankees. Escoltaulo an es rossinyol, i mirauho si la reñla a sa veu, pero ben reñlada. Això digué, entre altres coses:

«Jo no comprenc cap institució humana sensa religió; jo entenc per Religió sa cristiana; i encara que no la practic personalment, no sols regonec que sa catolica romana es estada sa qui mostra més bé ses ensenyances del Redentor; a ella devem sa implantació de «la gran llum» dins la Roma dels Césars, senyora del mon, com ara hu es del mon de ses ànimes creyents.

«Aquesta esglesia per sa seua disciplina, perque se sap aficar dins es palau i dins sa barraca, pe'sa continua propaganda espiritual i personal, per més que devegades resulta intransigent (i això d'intransigent s'ha d'atribuir més a sa personalitat des sacerdot que no an an dogma): lo que si es innegable, que may per may deixa esposats, es seus feels a duptes fonamentals, ni deixa cap retxillera a sa bariola que tix entorn des cervells i des cors, per ont se puga escapar es sofista embuya-fil o es trampoletjador, per auarse'n, contra sa sentència del

Bon Jesús, a adorar es falsos Deus, a sostenir doctrines socials i polítiques esgarrades ni a divorciarse, ni a materialisarse, enlluernantse darrera ses ciencies».

Citá llavò Descartes, Pasteur i altres sabis eminents, com homos de fe i de religió, i digué: «Viotor Hugo va dir: Sa ciencia d'avuy no era coneguda ahir, i serà sa mentida de demá; s'homo no pot contar més que ab dues veritats; sa Religió, es a dir, Deu an el cel, i sa Justícia, es a dir sa Libertat demunt la terra. Lo que hi ha que prenim es sastre pe's teixidor quant un tirá s'acobitja dins sa Religió per aclorellar i esveir un poble, o quant un poble fa altre tant per invadir un altre poble. L'Esglesia Catolica no era En Carles IX a sa Sant Bartomeuada. Aqueixa Esglesia té mártirs pero no botxins. I no sols me fix en la Esglesia Catolica pe'sa seua universalitat, p'es seu catolicisme, sino justament perque entre es milenars de gent que m'escolten, ben pocs son d'aqueixa Fe, i estau acostumats a sentir-la calumniar. Vax a posarvos un exemple: cap de voltros ignorará sa vida i grans gestes d'En Cristòfol Colom; tots saben més o manco que aquell navegant genoves comparagué davant es catedratics sacerdotals de Salamanca per esplicarlos sa seua teoria geográfica; pero lo que tal volta ignorau molts de voltros, es que tal era sa omniciencia d'aquells frares, que oposaren dificultats an es pla d'En Colom, dientli: Noltros no mos aficarem ab tot lo referent a sa major o menor facilitat de que poguem arribar a ses costes orientals de la India; pero lo que si creym, que si'l mar Atlántic s'estén tant com vos preteniu, ha d'existir una immensa llengo de terra, que Deu haurá posada per la banda de ponent entre es punt d'arribada que vos cercau i Europa, puy no mos pareix possible que'l mar Atlántic i el mar Pacific sien sa meteixa mar. Es a dir, aquells frares, pressentiren s'existencia d'aqueys dos continents; lo que es meteix Colom, que descubrí ses illes occidentals, se morí sensa sebre, i per això aquest Continent nostro se anomena *América* en honor des qui va resoldre es problema, N'Améric Vespucci. Pero tal volta me direu que ara estic defensant l'Esglesia en'es terreny científic. Ah! es que sols així es possible atacarla, encara que es debades; puy en lo práctic, sensa ocupar-me de sa seua obra, sensa rival dins es fogars, jo vos diré una mica de lo que també ha fet.

«Ella, l'Esglesia, inspirá aquella esplèndida floració de temps des Reys Catòlics, d'energies intel·lectuals i morals, més exuberants que no ses d'aqueles boses verjos d'aquesta América, d'aqueles fruyts assaonats dessigle d'or d'Espanya. Ella, l'Esglesia, creá es caràcter espanyol, superior de molt an es caràcter espartá, robust, viril, noble, magnánim, greu, valent fins a sa temeritat; es sentiments cavallerescs d'aquella missaga potent d'héroes, sabis, sants i guerrers, que mos semblen llegendaris, d'aqueles cors indomables, d'aqueles voluntats de ferro, d'aqueles aventurers nobles i plebeus, que ab pobres vaixells de fust corrien a voltar la terra i a aixemplant l'espay, aftant esfericament sa bolla terrestre i completant es planeta, obrint a través de s'Atlántic

nous cels i noves terres, aont es rius son mars i es territoris componen tot un altre mon, il·luminat d'estels que Tolomeu no somiá. Ella, l'Esglesia, va moure aqueixa missaga espanyola, qu'ha fet lo que no feu may cap altre poble: descubrir un mon i oferirlo a Deu, que le hi havia concedit,—a Deu per altar i per trono. Fou un frare, Las Casas, es qui inspirá ses «Lleys d'Indies» (d'Espanya), paternal, per que ets espanyols ab sa transfusió de sa seua sanc, de sa seua vida i de sa seua fe, implantassen una civilitació molt distinta de sa d'ets altres pobles conquistadors, de matar i esclavissar rasses, com e-hu han fet es francesos i ets inglesos i noltros meteixos ab sos indis de Nort-América, i hu están fent ets inglesos a la India i ets alemanys a l'Àfrica. I quant vos contin rondayes d'aqueixa tan mal mompresa *Inquisició*, sapigueu que historicament se comprova que l'Esglesia no cremá may cap sabi de bon de veres, ni cap artista que valgués gaire; no es ver que au-fegás es pensament. Ets errors de l'Inquisició eren errors d'aquell temps (que los professava tothom); llavò negú admetia sa llibertat de sa Prensá, ni hi havia premsa d'imprimir ni de planxar! L'Esglesia va cremar clergues renegats i mal-creyents; per exemple, un des més grossos va esser Jordá Bruno, que s'ho mereixia; cremá idiotes, assassins, astròlegs i bruixes, com en cremaren es nostros pares puritans, precisament a's mitx d'aqueixa plassa aont estam ara reunits.—L'Esglesia catòlica está ensenyant de franc dins ses seues escoles, que's nins catòlics paguen, molts d'al·lots i al·lotes protestants i jueus que no caben a ses escoles públiques, i li agraim tal favor a l'Esglesia cobrant-li contribucions per escoles nacionals qu'ella no empra.—Ara després de lo dit, després que jo, protestant, me som passat ab armes i bagatges, teòricament, an es camp catòlic, ealculau voltros si som intrangigent en qüestions de fe».

Tot això ha dit, no fa gayre, es famós ex-president d'ets Estats Units, En Roosevelt. ¿E-hu heu sentit, anticlericaletxos i republicanetxos, que no sabeu badar boca que no brameu contra l'Esglesia, contra's Catolicisme, contra ets espanyols d'altre temps, contra l'Inquisició? Ah si voltros parlásseu tan bé com En Roosevelt, si es republicans espanyols demostrassen es bon sentit que demostra En Roosevelt en coses de Religió i d'Historia, LA AURORA no vos hauria de donar tantes de sordonayes, rivets, nesples, castanyes i ventim.

Tot quant diu En Roosevelt está admirablement dit, fora allò que diu que l'Esglesia cremava clergues renegats i rebel·los, assassins, astròlegs i bruixes. Qui cremava aqueixa mala gent, si no's penedien, eren ses lleys civils que hi havia a totes ses nacions. L'Esglesia o la Inquisició només declarava si aquells tals eren vertaderament renegats o reus d'herejia; i an es qui los declarava tals l'Esglesia o l'Inquisició, s'Autoritat Civil els aplicava aquelles lleys. Qui feya eremar aquella mala gent, reus des crim més gros que's puga cometre, es pecat d'apostasia o d'herejia; qui els-e feya cremar, no era l'Esglesia, sino s'Estat Civil. Això es lo que diu s'historia, sa verdadera eh? no sa d'ets anti-

clericals, que no es més qu'un teixit de mentides i calumnies.

IV

¡O sa moralitat i s'honradesa des Socialisme

Segueixen En Pauetxo Iglesias i los seus promovent *vagues* per tot arreu d'Espanya, armant rebumboris i alguers per tenir una excusa de no celebrar es famós *Congrés des socialistes* durant aquest més, qu'es quant toca celebrar-lo. Aquest *Congrés* ja l'havien de celebrar an es setembre d'entany, i per amor de ses *vagues* que llavò també promogué En Pauetxo, no'l celebraren. Es es famós *Congrés* aont En Pauetxo ha de rendir contes de lo gastat i cobrat des Partit i de s'Orga oficial des Partit *El Socialista*, del qual es ell Director. Aqueys contes ja les havia de rendir fa deu anys; i, d'embuyats que les tenia, no los pogué presentar llavò ni a cap des *Congrés* que cada tres anys han anat celebrant es socialistes. Es tan escandalós tot això, que's meteixos socialistes que no son de sa cassoleta d'En Pauet i hi veuen dos dits lluny, se donen per enganats i están diposts a armar un escàndol i deixar es seu caporal a la pública vergonya. Es qui piulen més fort contra En Pauet, son es *metalúrgics* (ets obrers d'industries de metall) de Madrid, qu'han publicada una fuya, aont diuen que totes aqueixes *vagues* que's caporal socialista mou per tot arreu, no tenen altre objecte que fer impossible es *Congrés socialista*, convocat per dia 24 d'aquest mes, aont ell. En Pauet, ha de rendir aquells contes. I li diuen aquells *metalúrgics* an En Pauet que no están diposts a deixar-se menar d'ell ni de negú altre com a xotets de cordeta, i que no volen fer es joc de negú ni que negú comerci demunt ells, i que an es *Congrés Socialista* d'ara se veurán ses caretes.

Que hi ha que pensar d'un partit que fa tals càrrecs an es seu caporal? Que's pot esperar de bo d'un Cap de Partit que's veu acusat des meteixos seus sobre inversió de diners, com s'hi veu En Pauetxo? Ara considerau lo que seria s'*Estat socialista*, es *Govern Socialista*, si es socialistes arribaven may a esser Govern, a comandar sa Nació! Si ara es caporals socialistes fan a Madrid lo que fan ab sos fondos des Partit, i es caporals de provincions esploten es pobres socialistes provincions com se veu a Mallorca ab sos caps-pares socialistes de Ciutat, com les ho han demostrat ets escriguedors de *El Rayo*; si ara que només manetgen es fondos des Partit, fan tants d'embuys i punxons i resulten tantes bregues i escàndols a provincions cuantra es qui manetgen es fondos des socialistes provincions i a Madrid contra es qui manetjen es fondos de tot es Partit,— que succeiria es dia qu'aqueys caporals i caps-pares manetjassen es fondos de sa Nació? Se seria vist may un robatorum més ferest? Ja es segur que no. I ab tot i això s'*Obreretxo Balear* ara está publicant a trossets un *Catecisme Socialista* aont s'ensenya an es biduins i babaluetes que, mantantse es dit, lletgeixen es paperot socialista, que es dia que's socialistes governassen, tothom seria un santet en vida; no hi hauria lladres, ni negú voldria res que no fos seu, ni importaria que hi hahués presons, ni guardia civil, ni jutges, ni forsa pública, perque no hi hauria negú que tregués cap peu des solc. Si, seria just lo que succeix ara entre socialistes, que s'esploten uns ab altres just lo que porèn, i que, en materia de fondos va a aferra qui pot; i fa deu anys que an En Pau Iglesias li demanen raó i conte de com ha gastats es fondos des Partit i p'es periòdic des Partit; i l'ho-

mo no va de donar tal raó ni tal conte, i les diu an es desenfreits que n'hi demanen:—¿Es contes voleu que vos rendesca? ¡Un llamp vos rendiria jo si'n tengués cap de criat, per que no'm venguésseu a xeringar pus!

¡Vaja, socialistes! ¡ja es hora que vos fassou tondre aqueix clotell! que, creysme, n'hi duys massa de llana! ¡Ja passa d' hora d'obrir ets uys? ¿Fins quant e-hu permetreu que's vostros caporals abusin de voltros?

V

«El Ideal»

Fa setmanes que com qu'haja obrat una mica de seny. Haureu notat que hem passats una partida de disaptes sensa anomenarlo: es que no ha publicat res contrari propiament a sa Relligió ni a l'Esglesia. Li donam s'enhonra p'es bon seny qu'ha demostrat aquestes setmanes derrereres, de lo qual mos alegrem de cor i n'hi donam s'enhonra. Que no sia sa derrerera que li poguem donar! Amèn!

VI

Indecencies de s'«Animalot pudent» contra ses «Fies de la Puríssima» de Manacor

S'«Animalot pudent» dissapte passat sorti de botador vomitant infamies i indecencies contra ses «Fies de la Puríssima» que son «presidentes de coro» an aquesta vila, suposant d'elles lo més lletx, lo més infame que's pot suposar de cap dona; pero tot això es gran noningú, es gran canalla e-hu diu ab revolveries i significances, de manera que hu dona a entendre molt clar, pero no'l poren agafar per una querella criminal així com e-hu diu. Idó si, aqueix paperot infame, deshona i afronta de Mallorca, es més corruptor i desmoralizador de tota s'illa, després d'apuntar lo que'n farien es moros de ses «Fies de la Puríssima» de Manacor, si les tenien, això es, que se'n servien per fer vida de verro, té sa desvergonya de dir que lo meteix en fan es qui dirigeixen sa Congregació piadosa que formen ses al·lotes de Manacor, i que aqueys tals a ses que se presten a tal infamia, sa més grossa i més horrorosa an-e que's pot prestar una dona, «per distingirlés de ses altres, les nombren **presidentes de coro**, encara que apenes sápiguen lletji».

Quant e-hu lletgirem an això, várem quedar de pedra. Ja sabiem que s'«Animalot pudent» era es periòdic més «animal» i desenfreit que se fos publicat may a Mallorca; pero, francament, no creyem que may s'atrevis a tant, que may arribás a tal estrem de desvergonya. Idó si, tot això diu s'«Animalot» sobre ses «presidentes de coro» de sa «Arxiconfraria de Fies de la Puríssima» de Manacor, que no son tres o quatre, sino que n'hi ha una xixantena, i son, naturalment, de ses qui's distingeixen més pe's ses seues virtuts angelicals i p'es seu zel per fer anar avant tan piadosa «Arxiconfraria», gloria i honor de sa Piarroquia de Manacor. Si, aqueix paperot infame, el «Pu-put», ha tenguda sa desvergonya d'estampar aquesta calumnia horrorosa contra ses al·lotes de Manacor! ¡aquesta senyada de llot pudent i empestador s'es atansat a tirar demunt es bon nom i s'honra de ses «Fies de la Puríssima» de Manacor! ¡aqueix ratx de fleumes verinosos s'es atrevit a escupir a sa cara de tantes d'al·lotes de Manacor, distingides pe's sa seua virtut, pe's sa seua modestia, pe's sa seua netedat de vida, perque han d'esser precisament unes al·lotes així per esser elegides «presidentes de coro»; sols unes al·lotes així pot permetre es Cap de l'Esglesia de Manacor, el Rt. Sr. Rector,

que sien tals «presidentes». Idó si, el «Pu-put» té sa desvergonya de tractar de «perdudes», de «meretrius» ses «presidentes de coro» de ses «fies de la Puríssima» de Manacor! I, naturalment, aquest insult horrorós, aqueixa infame calumnia, aqueixa escopinada horrible no cau sols demunt aquelles angelicals donzelles cristianes, sino demunt es seus pares, demunt ses seues mares, demunt es seus germans, demunt ses seues families, que, si tal cosa fos vera, permetrien tan horrenda infamia a ses seues fies, a se seues germanes! Si s'«Animalot pudent» hagués parlat clar, e-hi hauria es rummy de posarli una «querella criminal»; pero no hi ha parlat, perque, ademés d'esser un calumniador descarat, es un canalla, que tira sa pedra i amaga sa ma; e-hu diu de manera que no'l puguen haver. ¿Quina defensa hi ha contra tal canallada, contra tal bandetjat, contra tal assassi des bon nom i de s'honra de tantes d'al·lotes, digníssimes «Presidentes de coro», alegria i honor de ses seues families? Sa defensa que hi ha, es treure tal paperot canalla de cada casa de Manacor aont entri i que hi haja cap «presidenta de coro» o cap «fia de la Puríssima» an aquella casa. Insultant tan brutalment ses «presidentes de coro», insulta totes ses families d'elles, tota sa Congregació i tot Manacor. Això es lo que pertoca fer lo primer: que ses «fies de la Puríssima» ab ses seues families declarin sa guerra a s'«Animalot pudent», i el fassen botir de totes ses cases aont entri i elles e-hi tenguen gens d'entrada. ¿Que's poria pensar d'un cap de casa que té cap fia «presidenta de coro» o just «fia de la Puríssima», que després d'aqueixa canallada de s'«Animalot pudent», el tornás deixar entrar dins ca-seua? Pares i mares que veys ses vostres fies, mirays des vostros uys, consol des vostre cor, insultades tan descaradament, ¿admetreu pus dins ca-vostre es canalla que les vos insulta de tal manera? Germans que teniu germanes contra ses quals aquell paperot ha estampada tal infamia, en voldreu sebre res pus de tal malfactor? ¿no agafareu un ram, i no'l tirareu a s'«Animalot pudent» set hores lluny de tot allà ont voltros comandeu? ¡I voltros «Fies de la Puríssima», insultadas i infamades d'un modo tan horrible p'es més brut de tots es paperots que's publiquen a Mallorca, ¿permetreu que es qui ha tractat de llevarvos sa fama i s'honra, vos vengia pus devant? permetreu que en quedi cap de sencer per tot allà ont voltros habitau? Infamies d'aquesta classe no's poren tolerar ni consentir, sensa deshona, sensa vilipendi. ¡Donau-li a s'«Animalot pudent» lo que s'ha guanyat!

Després es gran noningú conta una cosa d'una «presidenta de coro», aont deixa llenegar, com qui no n'es, s'expressió més indecent i més porca que's pot dirigir a una dona. No creym que cap periòdic se fos atrevit may a estampar tals indecencies! ¡Això es s'«Animalot pudent»! ¡Que cayga demunt ell sa reprovació de totes ses persones honrades de Manacor!

VII

Infamia sineuera demunt s'«Animalot pudent»

Dissapte passat un poca-cosa de Sineu, que no sabem qui es i mos estimam més no sabrehu, torna sucra ets ays contra es digníssim Sr. Bal·le d'allà i es qui'l defensen; i es gran noningú fins arriba a insultar l'Il·lm. Sr. Bisbe d'aquesta Diócesis, acusant-lo de que, en lloc de vel·lar per tota l'Esglesia de Mallorca, «dorm dins el Palau», sensa cuydarse gota des bé de l'Esglesia, això es, des feels que Deu nostre Senyor li té encomanats per conduirlos cap al cel. Idó aqueix

poca-solta de sineuer du sa seua desvergonya fins a s'estrem de dirli an el Bisbe, an aquell que l'Esperit Sant posá aqui per retgir l'Esglesia de Deu, que «es hora de qu'òbriga ets uys, si vol salvá sa poca fe que queda». Lo qu'es an es qui ha escrites aqueixes arrieses i an es qui l'acompanyen, creym que efectivament les ne queda poqueta de fe; i encara los queda manco vergonya. I son així aqueixa gent: si no les van pe's seues, si no les fan ses cosas just així com ells volen, bona nit cent sous. Per alta i digníssima i sagrada que sia sa persona que no's presta a esser instrument cego de sa seua passió política desenfrenada, com succeix ara ab l'Il·lm. Sr. Bisbe de Mallorca, l'insulten i li diuen es nom des porc. Si, lo més poc que li diuen an el Bisbe es que «dorm dins el Palau», que no's cuyda de lo que s'hauria de cuydar, qu'es com un tronc, com un bigalot, que no hi veu ni's tem de res, i que deixa que sa fe se perda, «dormint» ell a les totes. I per això se permet dirli públicament desde ses brutíssimes columnes de s'«Animalot pudent», que ja «es hora de qu'òbriga ets uys, si vol salvá sa poca fe que queda». Pero ¿i qui es aqueix estrúmbol per anar a donar conseys a tot un Il·lm. Sr. Bisbe de Mallorca? per anar a acusarlo públicament de que «dorm»? de que té ets uys clucs? de que deixa que sa fe sa perda? De manera que l'Il·lm. Sr. Bisbe «dorm», i aquest estrúmbol de Sineu veu-la, i veu lo que'l Bisbe, tot «adormit», no veu! i se cuyda s'estrúmbol de lo que'l Bisbe té abandonat! S'es vista may toixarrudesa i tudosseria consemblant? Pero ¿i que té que veure l'Il·lm. Sr. Bisbe ab tot aquest xelim i xelam qu'ha armat aquest estrúmbol de Sineu i los seus contra aquell digníssim Sr. Bal·le? ¿Es tal volta el Bisbe l'amo des bal·les? ¿Es que'l Bisbe es responsable de lo que fassen o deixin de fer es bal·les, com a tals bal·les? Per lo vist aqueix tarambana de Sineu creu que sí. ¡Quina tudossa, quin cap de aspi que demostra esser!

Sens dupte que insulta el Bisbe tan desvergonyidament perque el Bisbe no ha fets penjar els capellans perque no's presten a esser xotets de cordeta i escolans d'amèn de tal estrúmbol. Sens dupte serà per això que l'Il·lm. Sr. Bisbe «dorm» i deixa que sa fe se perda. Si'l Sr. Bisbe llevava sa missa a tots es capallans que no estiguen incondicionalment a ses ordes tal.... «subjecte», el Bisbe ja no «dormiria» ni deixaria perdre sa fe de Mallorca, sino que seria es gran homo, es Bisbe millor de tots es Bisbes. Així es aqueix «subjecte» de Sineu, ell i tots los seus. Es qui's-e fa es brou bo, es qui les va pe's seues, és es gran homo des sigle; es qui per concienca se'n decanta gens i s'oposa en lo més mínim an es seus plans de perdició des poble, es un «cuadrápedo», això es, un animal de quatre potes, «afectat de garroves», una «bisti», un «gorá». Sortí aquest subjecte o un amic seu a atacar el Sr. Bal·le de Sineu, setmanes enrera, des modo més seuvatge demunt s'«Animalot pudent». Noltros creguérem qu'allò només seria una foguerada passatjera, i que no's repetiria. Mos erràrem, perque es dissapte següent se repetí s'investida. Noltros, perque volem es bé i sa pau de Sineu, mos permetérem recordar que's dos partits, ara fa un any, per matar aquelles barayes que sostenien i que no feyen gens de favor an es poble, suprimiren es dos periòdics des dos partits, i que per lo meteix no era cosa de ressucitar tals barayes periodístiques; i, per facilitar una solució pacífica, diguérem que mos constava qu'alguns caps-pares des partit contrari an es Bal·le reprovaven que s'«Animalot pudent» ressucitás aqueles barayes, i escitávem es dos par-

tits a sa pau, a no barayarse, p'és bé de Sineu i de tots. Aixó no obstant, seguien es des partit contrari des Bal·le enviant articlòts contra aquest a s'«Animalot pudent», que les publicava tot gojós perque així despatxava més números, qu'és tot es seu ideal. Noltros seguirem clamant a favor de sa pau de Sineu i contra tota idea de tornar a ses barayes d'entany. I hu fèyem ab tan poc esperit d'hostilitat contra cap partit, que ets amics del Sr. Bal·le trobaven que LA AURORA resultava massa fluixa, i que lo que deya, venia a esser com un pegat a un banc. Idó bé, aquesta conducta nostra tan pacífica va merèixer des contraris des Bal·le que publicassen demunt s'«Animalot pudent» que «es gorá de So'n Carrió» era sortit a defensar es Bal·le de Sineu.

Noltros demanàrem dia 7 d'aquest mes ¿qui era aqueix «gorá de So'n Carrió»? I aquest estrúmbol de Sineu qu'havia publicada aqueixa grosseria, dissapte passat se'n guarda com de caure de dirho per qui va aixó de «gorá de So'n Carrió». Es qu'és prou canalla per tirar sa pedra i amagar sa ma. Així hu fan es canalles. Se veu massa per qui hu diu an aixó de «gorá». Lo que no's veu que tenga cap fonament ni motiu per aplicar tal insult a sa persona an-e qui l'aplica. Aquesta persona no es nadiua de So'n Carrió ni hi té res que veure ab tal poble més que per alguns beneficis que hi ha fets, que no creym que se puguen calificar de «goranades». No hi haurá negú dins So'n Carrió ni fora de So'n Carrió, en no esser un estrúmbol com aqueix de Sineu, que se atrevesca a dir que tal persona per lo qu'ha fet dins So'n Carrió meresca que'l tractin de «gorá».

I així se porten aqueys contraris des Bal·le de Sineu. ¿Que hi ha una persona que's permet recordarlos que no convé que's barayen, que's permet escitarlos a sa pau i a sa tranquilidat des poble de Sineu, que's permet dir que'l Sr. Bal·le es una persona de bé, digníssima? Idó bono, an es qui les diu aixó, just aixó, ells li diuen:—¿I aont mos surt ara «es gorá de So'n Carrió». I quant els-e recordam qu'ara fa un any demanaren que s'acabassen ses barayes periodiques dins Sineu i s'ofiriren a matar es seu periódic i el mataren per que no hi hagués pus barayes, i que per lo meteix no es cosa ara de tornar an aquelles barayes,—mos surten dissapte passat com uns pin-yols de cirera tractant es qui les dirigí aquelles paraules de pau, de «bisti», d'«animal de quatre potes», «afectat de garroves» i de «gorá de So'n Carrió». Pero, naturalment, diuen aqueixes infamies de modo i manera que no les puguen agafar. I així son aqueixa gent! Es segur que s'estrúmbol qu'ha escrites aqueixes infamies, no deu porer sentir anomanar aquell periódic que's publicá a Sineu contra ells, que s'anomenava «Mestre Tomeu Ciri». Aquell periódic era una «indecencia», una «infamia», una «canallada» perque els atacava a ells, senzillament. Si hagués atacat es partit contrari, seria estat es gran periódic; l'haurien fet córrer per tot Sineu, i l'haurien llet-ab veu alta per dins es seus cassinos i cassolètes, i l'haurien trobat com a sucre i mel. I es que son així ells: a ells ets altres no les poren signar; ara ells a qualsevol altre que s'atrevesca a pensar diferent d'ells, li poren dir: «bisti», «animal de quatre potes», «afectat de garroves», «gorá de So'n Carrió».

I anuncia s'estrúmbol qu'ara publicará una serie d'articles contra el Sr. Bal·le de Sineu, per provar ses «bene-ytutes» i es «fets ridiculs» d'aquell Sr. Bal·le.—Per part nostra, aquest estrúmbol pot tirar endevant; pero si a lo millor les torna sortir «Mestre

Tomeu Ciri», que no's queixin de negú, que serán ells que'l s'haurán cercat. ¿Que vaja alerta aquest estrúmbol a fer acabar sa paciència de qual-cú! I prou per avuy!

VIII

Es ca magre

Le hi du molt es periodiquetxo anarquista de Ciutat *El Rayo*. Fa mesos que ab cada nombre queda endeutat de coranta, cinquanta i devegadas xixanta pesetes; dissapte passat quedá a deure'n 47'66. De manera que no treu ni de molt p'és gast de s'imprenta; ja que's veu, pe's estat de contes que publica [a cada nombre, que es seus redactoretjos no cobren una creu. Aqueixa magror des paperot anarquista prova sa poca gent que'l lletgeix, gracies a Deu. I en general está més ben escrit que *s'Obreretxo Balear*, qu'es un model d'incorreccions gramaticals, que demostren que es nostros socialistas van ben cruus de gramática i que ses seues escoles no mes serveixen per aprendrehi de blasfemar i de bramar contra Deu, l'Esglesia, frares, monges i capellans. Pero si ets escriguedoretjos de *El Rayo* saben més gramática que's de *s'Obreretxo Balear*, en quant a ideas son casi pitjors: van desbaratats de tot; no hi ha barbaridat ni arrieta que no diguen contra's rics, contra es qui tenen, contra sa Relligió, pero de sa manera més seuvatge, mentint i calumniant a la descosida. P'ets escriguedoretjos de *El Rayo* tota persona rica es un lladre, un bandetjat, un facinerós; i tot pobre es sa mateixa bondat, sa mateixa honradesa; segons *El Rayo*, tots es gusts, tots es plers, totes ses gaubanses, dins s'actual orde de coses, son p'és rics, i an es pobres, an es trabayadors no les queda més que's passar pena, que's sufrir, que's suar, que's matarse fent feyna per que's rics gaudesquen i an es pobres el dimoni les s'en duga. ¿S'es vista may una manera de mentir mes descarada? ¿Aont es que succeeix res d'aixó? En lloc del mon; aont se vuya hi ha homos, tant rics com pobres, e-hí ha miseries, penes, disgusts, soscapres, mesclats en plers, alegries i gaubanses. Es una false-dat sa més grossa que dins s'actual orde de coses es gaudir sia just des rics, i es patir just de pobres, sino que tot va mesclat, tant p'és qui tenen com p'és qui no tenen.

Pero mos diu *El Rayo* que aixó que conta ell qu'ara es gaudir es just p'és rics i es patir just p'és pobres, vendrá aqueixa setmana qui vé sens dupte, s'«Anarquia», a arreglarho ¿Com? Fent fer up a tot lo existent; així ha d'establir «sa pau universal». No hi ha remey: si ets anarquistes arribaven a matar tota sa gent del mon, reynaria dins el mon sa «pau universal», com reyna sa «pau» dins un «cementeri», si no s'hi acosta cap viu. Aixó és es secret d'ets «anarquistes» per establir sa pau en el mon: matar sa gent que hi ha. ¡Mirau si le hi tenen ubert an es carabassot! I mos dona *El Rayo* sa... bona noticia de que «campesinos i artesanos | ya se declaran en guerra | para hacer sobre la tierra | todos los pueblos hermanos». De manera que per «fer tots es pobles germans, es pagesos i menestrals» anarquistes «se declaran en guerra». Fins ara sa guerra havia servit per tot lo contrari de «fer germans», per tot lo contrari d'«agermanar» sa gent. ¿No es ver que es tot una ocurrencia des carabassots anarquistes aixó de «fer germans» ets homos a tirs, a punyalades, a cops de puny, a bombes, a pedrades? «¡Declararse en guerra per fer germans tots es pobles!» ¡Bona casta de «fer germans!» ¡Deu mos quart de tal «germandat!» ¡No'n volem mudes! ¡Guarda tota per voltros, o «camarades» anarquistes!—Una de ses eoses ab que's distingueixen ets «anarquistes» des «socialistes», es que es primers se diuen «camarades» i es segons «companys». ¡Bons «camarades» i bons «companys» mos do Deu!

IX

Es lerrouxisme va endevant... cap en es cementeri

Diumenge passat En Lerroux, N'Emilianetxo Iglesias i En Salillas s'entregaren a Santander i celebraren un aplec ab sos seus bobians d'allá, pero hi comparegueren es socialistes; i quant parlá N'Emilianetxo i En Lerroux, s'armá un escándol fenomenal de crlts, insults, remeu-los i flastomíes contra aqueys dos caporals, tractantlos de farsants, de poques vergonyes, de traydors a sa República, de covars, de bandues («granujas»). En Lerroux arribá a dir mes cremat qu'una espartdenya, que tenia es brassos ben condrets per defensarse; i a-les hores s'escándol de crlts i d'insults va revenir horrorosament. La Policia hi hagué de posar orde i se'n dugué una partida a sa presó.—¿E-hu veys com es lerrouxisme se fa envant! ben envant! cap dret an es cementeri! Si ja hi fos de tot, seria cosa de fer repicar. «Ell que hu véssem! va dir es esgo.

X

S'«Obreretxo Balear» mentint a la descosida

Es paperot socialista está furiós perque s'Ajuntament de Ciutat s'altra setmana va donar un dinar an es Majors de s'Esquadra inglesa, com s'acostuma fer per tot per obsequiar ses Potencies amigues, com e-hu es Inglaterra d'Espanya. Es socialistes son així; ells no obsequiaríen nigú, si comandaven; en tendrien prou d'obsequiarse a sí meteixos. I se queixa es paperot socialista de que's gastás lo que's gastá per fer tal dinada, perque diu que la Ciutat no está per fer tal llapt perque no hi ha diners; pero an es meteix temps diu que, en lloc de fer es dinar p'és Majors de s'Esquadra, l'havien d'haver fet

per tots es marins, soldats i mariners. ¡Figurauvos lo que hauria costat haverlo de fer per tots! ¿Qui els entén an aqueys socialistes? Per ells sa qüestió es trobar mal fet tot quant fan ets altres. I té es paperot socialista sa poca alaxa de dir que «no hi ha escoles p'ets al-lots des feyners». ¡Quina mentidassa! ¿Qui no sap que hi ha ses Escoles Públiques, aont tothom pot anar de franc? ¿Qui no sap que ademés e-hi ha ses escoles de frares i monges i d'associacions católiques, no sols dins Ciutat sino a tots es pobles casi, aont ets al-lots i al-lotes des feyners poren anar sense que los costi una creu, si sos pares volen? Enfloca també sa mena de que «hi ha molts de suburbis» (arravals) devora Ciutat sense cap camí anador per espitxars'hi. ¿Quins son aqueys «suburbis»? S'hi veuria ab feynes es paperot per anomenarlos.—També etziba sa mentida de que sa «Casa de Manlleus» de Ciutat, de devant St. Francesc «ha fet un palau demunt sa miseria», aixó es, explotant es pobres;—allá ont sap tothom que tal Casa es estat i es un benefici grossissim p'és pobres, perque ha morts ets usurers que feyen tant de matx a Ciutat explotant vergonyosament sa miseria des pobres.

També es paperot socialista llevá sa pell an es retgidors republicans de Ciutat, senzillament perque no fan de menja-capellans; i les diu que ni son republicans ni'n fan olor i que no son més que traïdors a sa República.

Finalment, per donar proves de s'esperit de germandat socialista, diuen que's foc que se calá a la Seu dia 30 d'agost, s'hauria de repetir fins qu'hauria cremats tots es «neos», tots es cristians; i ¡visca sa «fraternidat»! ¿E-hu veys si's socialistes e-hu son una gent «humanitaria», que volen sa germandat i es bé de tothom. Si, ells just voldrien que tots es cristians fessen flamada! Donaulos es dit, veyam si mosseguen!

DE TOTES ERBES

Sa flor de jericai i saucellet d'or

(segueix)

I heu de creure i pensar i pensar i creure qu'aquella jayeta bifa i esquerdada era fada; i com En Juanet i Na Catalineta hagueren fets quinze anys, un vespre planta un grandió palau devant ca'l Rey i un jardí millor que's del Rey, i ella ab En Juanet i Na Catalineta a viure dins aquell palau i a passetjarse per dins aquell jardí, i guayta qui guayta un cop an es portal, un cop a una finestra i un cop a un altra finestra, i ara a un balcó i suara a un altre balcó, i assetsuaixí a una galeria i assetsuaixí dessá a una altra galeria, i una estona demunt un terrat i una altra estona demunt un altre terrat.

Bé poreu creure si vendria de nou a ca'l Rey i a tots es veynats de ca'l Rey i a tota la ciutat; i tohom deya, i el Rey més que tots:

—Pero ¿qui dianxa será aquesta jayeta bifa i esquerdada ab aquest pollastrell i aqueixa pollastrella, tot dos tan abrinats, tan galanxons, tan etxerevists? ¿Com diantre ab una nit ha pogut principiar aquest grandió palau, deixantlo llet a la vela?

—¿Que será aixó? ¿que no será? deya tothom, ab un mal de ventre que'n tenien fora mida.

Pero qui'n tenia més era la Reyna véya. En veure Na Catalineta i En Juanet an es portal, a finestra, a balcó, a galeria o terrat, ella ja se posava a mirarlos-se d'una finestra de ca'l Rey; i com que los s'hagués de menjar ab sa vista. Era qu'aquella gran polissarda veyá i no veyá: veyá que tant es pollastrell com sa pollastrella eren es seu fí i sa seua nora escopits: En Juanet semblava més a la reyna Francineta i Na Catalineta an el Rey, encara que tots dos tenien cosa de cada un.

—No hi ha vell arribá a dir aquella mala ánima de la Reyna véya. ¡Son es dos bessons de sa polissarda de sa meva nora! ¡Que'm tirin d'una passa, si no hu son! Es ver qu'aquella noninguna de sa criada que les se'n dugué a tirar

an es riu, me jurá i perjurá que les hi havia tirats; pero se veu que m'enganá sa gran polissarda. I lo pitjor que ja es morta. ¡Mal fassa flamada dins l'infern! ¡Ah si jo la tenia ara aquí! ¡L'agafaria p'és coll, i ab una estreta an es carcabos l'afugava! ¡No se'n escaparia aquella gran noninguna!

I així se passava es dies i ses nits la mala Reyna véya, fent flamada contra aquell jovenet i aquella joveneta que veyá guaytar an aquell palau, que cop en sec li havien plantat allá devant. I prou alerta qu'anava ella a parlarne d'aixó devant negú nat del mon, i sobre tot, devant el Rey es seu fí, per por de sa por.

Pensa qui pensa com s'ho faria per llevar des mitx aquells dos bessonets, tan abrinats, galanxons i etxerevists, que no la deixaven viure a pler sols de guaytar a portal o finestres d'aquell palau a la fi crida una mellenga del dimoni, una mala fada; i li diu, mostrantli per una finestra aquell palau d'allá devant:

—¿Veus aqueix palau d'assí devant? Idó hi ha dedins un al·lot i una al·lota d'una quinzena d'anys que es necessari llevarlos des mitx, més prest avuy que demá. Per aixó t'he cridada, per que de llevant o de ponent, de tramuntana o de mitjorn, sia de sa manera que sia, los llevis des mitx, els-e fasses mal-bé. I ten en conte que, si tu no les fas mal-bé a ells, jo t'hi faré a tu, més pronte que tu no't farás contes. ¡No hi bovetgis ab Na Rossa, que no te tir qualque cossa.

—Bono! va dir aquella mellenga, estiga descansada Vossa Reyat Magestat! ¡ja les hi faré mal-bé an aqueys dos bigarnius! ¡No'n tenga mal-de-cap pus! ¡Aviat els hauré fets acabar ets alens! ¡Vol res pus d'aquesta criada seua?

—No, va dir la mala Reyna véya, treyent foc p'és caixals i fent flamada com una dimoniera natural de l'infern.

I ¿que fa aquella mellenga mala pell? Pica de talons cap an aquell grandió palau d'allá devant, i cau tant bé que

troba Na Catalineta demunt es portal, fila que fila ab una filoeta d'or ensemgada d'un vell més blanc que la tefa de la neu; i un ayre que hi tenia ab so filar, com si no hagués feta altra cosa may.

I aquella mallenga mala pell ja l'envest ab capa de bona cristiana, allà ont de part de dins no hu era gens, i ja li diu:

—Bon dia i bon any que Deu mos dol jo pintura des meus uys i miray de sa meua vida! ¡O estimadeta des meu cor i de sa meua ànima! ¿com no hu veus qu'una reyal princeseta com éts tu, tan garrida, tan gayarda, tan ben tayada de tot es teu cos, que no's possible mirarte i no quedarne enamorats i seny a perdre per tu.—no pots estar demunt es portal tota solina, si no vols que pas qualsevol gran senyor o el meteix Rey i te'n duga, abans de pus raons, ni te mareta no't veja pus, ni ton paret ni es teus germanets i germautes si'n tens?

A Na Catalineta li vengué molt de nou aquella envestida tan agradosa d'aquella mala fada que duya es mal tan amagat. I no heu d'estranyar que li deixás molt bona boc, perque ¿qui hi ha an el mon que no li agradi que l'alabin? Si n'hi ha cap que hu diga estau segurs que no diu lo que se sent, que vol fer veure lo que no es.

Prou que afuella mala pell ee fada e-hu va conèixer que Na Catalineta e hi xalava de sentirse fer totes aquells alabanses, i ja doná una passa més, i li va dir:

—¡O fieta meua dolsa i estimada des meu cor i de sa meua ànima! Venc cansada i morta de s'altra cap de mon de fer una feyna que la senyora Reyna m'havia comanada. ¡Deixe'm seure una micoyina per l'amor del Bon Jesuset i de la Purissimeta! veyam si cobraria una mica ses forses, que ja s'acabaven de tot de tot com me som aturada per tenir sa gran, ditxa de contemplar aquesta galania, aquesta garridesa teua, que no havia res tant de veure may!

—Entrau! entrau! va dir Na Catalineta, sensa mal fel ningun; i li treu una cadira encoixinada i ab brassos, i la hi fa assureu an aquella mala pell.

I allà l'haurieu sentida a sa polissarda alabar furiosament totes quantes de coses veyá entorn seu; i Na Catalineta, ja hu crec, tota gojosa, tota satisfeta; i va tenir sa debilitat de mostrarli tota sa casa i llavò es jardí. I sa mala fada ¡venguen alabanses i més alabanses de tot quant veyal, com va haver vist es jardí i el varen haver trescat tot, sa gran revelera se destira d'aquesta:

—¡O fieta meua dolsa i estimada des meu cor i de sa meua ànima! ¡no hi ha remey! ¡teniú es palau i es jardí més garrits del mon! ¡no hi hauria res en el mon tan garrit, si no hi fosses tu! Però mira: una cosa hi falta encara, just una cosa, an aquest jardí; «sa flor de jercial.»

—«Sa flor de jercial?» diu Na Catalineta. I ¿qu'es aquesta bona de flor?

—Ay qu'es, fieta meua dolsa i estimada, aquesta flor? ¡Es sa cosa més preciosa que persones nades hagen vista may baix de la capa de Deu! ¡O que hi escauria i que hi escauria aqueixa flor dins aqueix jardí!

—Escoltau, germaneta, diu s'al'lotona, ¿i aont se fa aquesta «flor de jercial»? ¿Per que no m'ho deys, germaneta, aont se fa, i com m'hauria d'enginyar per arribarhi i haverla?

—Prou que hu sé, diu sa mala fada, aont la trobaries i com l'hauries! pero a tu no't bastaria es coratge per fer tot lo que't pertocaria per atenyer aqueixa bona de flor.

—Vos digaume que tenc de fer per atenyerla, diu Na Catalineta, i jo vos promet que a l'acte me'n hi aniré a durla, sia allà ont sia.

—Ahi va dir a-les-hores aquella mellenga. Per jo dirt'ho, tu m'has de prometre que no hu dirás a negú nat del mon.

—¡Vos ho promet, com som Catalina! diu s'al'lotona.

—Bono idó diu la mala fada. Si vols atenyer «sa flor de jercial», te'n has d'anar cap a sol-ixent, sempre tot dret tot dret cap a sol-ixent, sensa engaltarte a man dreta ni a ma esquerra. En fer set dies que caminarás, toparás an grandios penyal, que desde que's

sol surt fins que's pon, se desclou i se clou de dalt a baix, se desclou i se clou, i una veu que sempre diu:—¡Alerta an es passar! ¡Alerta an es passar! Tu has de vel'lar bé es batuts an aqueils penyals, i, en veure que's desclouen en punt de mitx-dia, t'hi afiques com un llonzi, de modo i manera que, en tornar se cloure, tu ja sies passada allà d'es-sá. I llavo te trobarás dins un grandios jardí, ben atapat pero ben atapat de flors i de flors, i sa que hi ha a's mitx des jardins es «sa flor de jercial». Aquelles flors totes parlen; i totes te cridarán per que hi vages a cuirles totes; voldrán esser ses preferides. Pero tu ¡ben alerta a mirarte'n cap ni a escoltarte'n cap altra! estaria fet de tu; aquell penyal se tiraria demunt tu i en faria una coca, i ¡bona nit, «flor de jercial! Tu, ido, te'n vas cap dret an aquella flor que veurás a's mitx, clavantli ets uys a ella i sensa mirarne cap altra; com li éts devant la cuys ab una grapada, i fuys com un llonzi i tot d'una que veus es penyal que's torna descloure, pegues fua com la bala, i surts defora, i ¡correns cap aquí! Te'n vens sensa aturarte en-lloc pus, i sembres aquella flor dins aquest jardí. Encara no l'haurás aficada dins sa terra, com ja haurá aferrat, i a's temps de dir tres «pare nostros» ja será una mata des vorjo d'un carro envelat i tota carregada de flors. Llavò aquest jardí será es jardí més ¡precios del mon.

Na Catalineta, com senti això, no va porer estar pus, i ja va esser partida de d'allà cap a sol-ixent; i rebotia de tan rabenta que se'n anava sa pitxorina.

(Seguirá)

JORDI DES RECÓ

En-Bri-Fi

que hi diu sa seua.

Acció Social Popular

Ben pocs deuen esser els nostres lectors que no hagen sentit parlar qualque vegada d'aquesta hermosa institució que té se sua «Oficina de treball» a Barcelona.

Però n'hi deu haver molts que no saben amb-e que consisteix, quin es es seu objecte y finalitat. Per axò es que ab ocasió d'haver rebuts una partida d'impresos y algun follet que tracten de tan profitosa i benemèrita obra, en volem dir quatre paraules, recomanant-la coralment an es nostros amics, sobre tot an aquells que s'interessen per que s'amor i se pau cristiana reinin an el mon i s'acabin per a sempre ets odís i rancors que avuy en dia par que vulguen fe fer uy a tot lo existent.

L'«Acció Social Popular», que la va fundar, fa devers cinc o sis anys, el Rt. P. Gabriel Palau, de la Companyia de Jesús, es una associació de caràcter general, per tota Espanya,—ab organizació estrictament personal—que té per objecte promoure per tots es medis legals i prudents l'acció social envers dels treballadors.

Per això lo primer que's proposa es formar homos «socials», això es, homos que sapiguen aont tenen se ma dreta ab aquests negocis, a primera vista tan bons de manetjar, pero que, quant un e-hi posa ses mans, s'hi veu endidalat ferm, en no esser que duga una preparació seria i abundosa. Idó, a facilitar aqueixa preparació es a lo que va l'«A. S. P.», així es que, ha editats una partida de llibres, follets, fulles volants, etc. que duptam que hi haja altre institució a Espanya qu'haja fet tant en tan poc temps.

I no parlem de ses conferencies, fundació d'obres socials, etc. que ha promogudes a Barcelona y altres bandes.

Però lo més hermós, lo més práctic, lo més espléndit qu'ha fet, es estat promoure sa fundació dels «Sindicats obrers» i «associacions professionals» per defensar els interessos morals i materials dels seus afiliats. Fins ara hi ha fundats els següents: El de «Dependents i empleats de comerç», el de «Picapedrers», el de «picapedrers», «metalúrgics», «fusters», «tipografs», «mollers», «pelaires», «filadors», i el del ram d'aigües. Tots ells van polents ferm, y duen esponera fins an el punt que son ja una gran preocupació per els socialistes barcelonius que no han

treta romana may, i son anats sempre a la baixa devers Barcelona.

Publica periodicament, ademés d'altres, la incomparable «Revista Social» (mensual), que cap altra revista d'Espanya l'ha poguda safalcar; «El Social», setmanari llest i ben trempat que surt per donar cabassos y fer córrer ses pomes an els radicaletxos y socialistetxos de per ont-se-vaia, perque per tot n'hi ha que son tan virolles y tant bobians com per aquí, i es necessari donarlos llendera per ferlos «passar sa son y es fret; i vos dic que «El Social» e-hu fa de bon de veres; per últim publica «Archivo Social» (quinzenal) que, com el seu nom indica, replega lo més profitós i notable que altres publicacions duen sobre materies socials.

¿Que trobau? Treballa o no l'«A. S. P.»? Ja hu crec qu'en fa de feina, i molta, i ben dirigida, i lo que més val, que fa efecte an el camp dels contraris.

No hi ha que haver de dir que els senyors Bisbes espanyols l'han benedida i recomenada, i favorida una cosa fora mida fins an el punt que el senyor Bisbe de Vich, aqueix homo de mentalitat tan portentosa, ha escrites aqueixas paraules:

«Les ànimes cristianes, els cors posseits de l'amor universal, les intel·ligencies que pensen a la claror del Verb, han de veure ab simpatia la formació de l'«Acció Social Popular».

Noltros recomanam, desde el lloch modest que ocupam entre els catolics mallorquins, l'«A. S. P.», com es medi més apte y més eficaç, per que sia un fet promte el desitx del nostro estimadíssim Pare el Papa Pío X de «instaurarà totes les coses en Cristo».

Qui en vulga esser d'aqueixa institució, si no sap de quins medis s'ha de valer, es pot dirigir a LA AURORA que de bon grat l'encaminará a port.

J ara escoltau

EN VERA-VEU

En Salvanetxo gran inimic de sa societat

Quins claus més afilats té En Salvanetxo de El Rayo! Allà on posa barram se veu que s'en du carn! Recotri!

Ell heu de pensar que fa una crida an es treballadors tan sindicalista, tan revolucionaria, tan anarquista, (que no son altra cosa es de El Rayo més que anarquistes rematats), que humilia s'obrer. falta a sa veritat i calumnia ses classes de sa societat. Humilia s'obrer, dientli ignorant, dientli que fa un tristíssim paper dins sa societat, dientli que es tractat lo meteix qu'una bestia, dientli que quant ja no pot fer feyna, es patrons el tiren an es carrer, dientli que ses seues fifies (ses fifies de s'obrer), per no fer dotze hores de feyna, se fan males fombres, se tiren dins es fanc de sa prostitució per contreure certes malalties, etc. Falta a sa veritat negant sa civilització de sa societat actual, dient que es capellans falten an es quint manament, dient que es capellans fundaren el Sant Ofici de l'Inquisició, dient que la fundaren per tirar dins es foc es qui ensenyaven ets ignorants, dient qu'es patró usurpa i roba sa producció d'ets obrers, dient que quant s'obrer no pot fer més feyna, ja no li queda més remey que captar de casa en casa, dient que dins ets hospitals abunda es fanatisme i sa immoralitat religiosa, etc. Calumnia ses classes socials en tot lo que hem dit i encara més, dient coses gruixades de tot, injustes, criminals contra es rics i contra es sacerdots i monges.

Empero lo que mos crida ferm s'atenció es aquesta pretensió ridícula, injusta, atentatoria a qualsevol dret, anarquista, de dir que sa producció de s'obrer lo que s'obrer produeix per medi des seus brassos es tot seu, tot li pertany, i res an es patró. ¡Ja es filar prim això! ¿Eh, Salvanetxo de Lluçmajor, qu'heu estudiat devora ses columnes de dins es putx de Ran-

da?—També es gros quant diu d'ets hospitals que allà «abunda es fanatisme i s'immoralitat religiosa». ¡Quina calumnia! ¿Quant En Salvanetxo ha notat fanatisme, exaltació religiosa dins ets hospitals? Deu esser es diven-dres, que ses monges resen dins aquelles sales el Sant Rosari, i ets anarquistes i socialistes i descreguts que allà topen se reneguen a resarlo, no l'essen may. I es fanatisme deu esser que ses monges no obliguen ni may han obligat negú a respondre: Santa Maria. I ¿quant En Salvanetxo ha vista immoralitat religiosa dins ets hospitals? ¿I té cor En Salvanetxo de dir qu'an ets hospitals e-hi ha immoralitat religiosa? ¿té cor per parlar mal de ses monges, que, sortides de families obreres, casi totes consagren tota sa seua vida a cuidar admirablement malalts obrers? En Vera-Veu en ve de familia obrera i ha estat mesos a l'Hospital, i no ha vist may en-lloch més immoralitat que sa conversa immoralíssima d'ets obrers des seu costat, obrers socialistes alguns d'ells, obrers incréduls! No ha vist més que maltractes, ingratituds contra ses bones monges per part d'ells!—Finalment, lo que es una alabansa grossa que fa En Salvanetxo d'ets obrers, es quant diu que ses seues fifies, per no fer feyna massa carregada, se tiren dins sa prostitució, dins sa explotació de sa carn per sa carn. ¡Enhorabona anarquistes de El Rayo! De manera que, per fugir d'un trebay sobrat de dotze hores, ses vostres fifies se fan meretrius, comercien ab carn! ¡Enhorabona! ¿De manera que s'anarquisme no vos ensenya altra moral? ¿De manera que això es conseqüència de lo altre? ¡Molt bé! Es vostro lliwell de moralitat, es vostro criteri o s'abandono des vostros infants vos honra moltíssim... a sa man revés.

Secció local

Ses plogudes aquest any pareix que son molt primes. Ho prova, pero no hi ha homo. Dilluns fins i tot fé trons, cosa que encara no havia feta enguany, però tot va esser un poch de renou. A pesar de tot, Deu mos guart que no fassa llarc algún dia.

Sa fira, va anar tot lo bé que poria anar; se feren prous venudes, no faltant, com se suposa, festa a la Parroquia com tots els anys a la Mare de Deu de los Dolors, i tercera Dominica.

Ses vermades van molt bé gracies a Deu; i els reims que pareix que son molt bons. Per ventura aquest any tendrem bons vins.

Diumenge prop passat, tenguem entre nosaltres D. Juan Valenzuela, diputat a Corts per Mallorca. Vetaquí un senyor que mereix tornar elegir; ell es estat es primer que mos ha fets arribar de s'Estat doblers a Manacor. May, que noltros sapiguem, n'eren arribats.

Sa mula que cada any rifam a Manacor per sa Fira, la gonyá es nostro bon amic D. Andreu Labrés, Gerent de sa Sucursal que té es Crèdit a Manacor. Tot li sia enhorabona.

Es mals des porcs encara aguanta, pero ab poques baixes. No hi ha remey millor, segons s'experiencia, que es es vacunar. Son bastants que mos han assegurat que des seu bestiar, si los vacunau, no se'n mor cap; però, entenguemmos, vacunats bé i ab deguda forma, y vacunarlos tres vegades i totes tres bé i ab bona vacuna, de modo que, en haver fets tres mesos i mitx, ja los poren vacunar, si no mamen, i que noltros sapiguem passats es dos messos ja no mamen a Mallorca; idó bé, si un les pot arribar vius an aqueix temps, ja los té salvats.